

Gabra tal-gurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tmien Awla)

7 ta' Novembru 2024*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Protezzjoni tal-konsumaturi – Direttiva 93/13/KEE – Artikolu 7(1) – Klawżoli inġusti fil-kuntratti konklużi mal-konsumaturi – Setgħat u obbligi tal-qorti nazzjonali – L-ewwel rimedju ġudizzjarju eżerċitat mill-konsumatur quddiem il-qorti tas-sede tal-bejjieġh jew fornitur mingħajr l-assistenza ta' avukat u mingħajr parteċipazzjoni ta' dan il-konsumatur fit-trattazzjonijiet – It-tieni rimedju ġudizzjarju eżerċitat mill-konsumatur quddiem il-qorti tad-domicilju tiegħu bl-assistenza ta' avukat – Awtorità ta' *res judicata* – Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea – Protezzjoni ġudizzjarja effettiva tal-konsumatur”

Fil-Kawża C-178/23,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mit-Tribunalul Specializat Mureş (il-Qorti Speċjalizzata ta' Mureş, ir-Rumanija), permezz ta' deċiżjoni tat-3 ta' Diċembru 2021, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fil-21 ta' Marzu 2023, fil-proċedura

ERB New Europe Funding II

vs

YI,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tmien Awla),

komposta minn N. Jääskinen (Relatur), President tad-Disa' Awla, li qiegħed jaġixxi bħala President tat-Tmien Awla, M. Gavalec, Z. Csehi, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: J. Kokott,

Registratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- għal ERB New Europe Funding II, minn A. M. Lefter, avocată,
- għall-Gvern Rumun, minn M. Chicu u E. Gane, bħala agenti,

* Lingwa tal-kawża: ir-Rumen.

- għall-Gvern Ċek, minn S. Šindelková, M. Smolek u J. Vlácil, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn A. Biolan u N. Ruiz García, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni meħuda, wara li nstemgħet l-Avukata Ġenerali, li taqta' l-kawża mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 7(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 2, p. 288 u rettifika fil-ĠU 2023, L 17, p. 100), tat-tlieta u għoxrin premessa tagħha kif ukoll tal-prinċipju ta' effettività.
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn ERB New Europe Funding II (iktar 'il quddiem "ERB"), kumpannija ta' rkupru ta' dejn, u YI, konsumatur, dwar in-natura ingusta ta' ċerti klawżoli li jinsabu f'kuntratt ta' kreditu.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Skont il-kliem tat-tlieta u għoxrin u l-erbgha u għoxrin premessa tad-Direttiva 93/13:

"Billi persuni jew organizzazzjonijiet, jekk jiġu kkunsidrati taħt il-liġi ta' Stat Membru li jkollhom interess leġittimu fil-kwistjoni, għandu jkollhom faċilitajiet biex jibdew proċeduri rigward klawżoli ta' kuntratt imfassal għall-użu ġenerali f'kuntratti konkluzi ma' konsumaturi, u b'mod partikolari klawżoli ingusti, jew quddiem qorti jew quddiem awtorità amministrattiva li tkun kompetenti biex tiddeċiedi dwar ilmenti jew li jibdew proċeduri legali xierqa; billi din il-possibbiltà ma tinkludix, iżda, verifika minn qabel tal-kondizzjonijiet ġenerali eżistenti f'setturi ekonomiċi individwali;

Billi l-qrati jew l-awtoritajiet amministrattivi ta' l-Istati Membri għandu jkollhom għad-disposizzjoni tagħhom mezz adegwat u effettiv biex jipprevjenu li jkomplu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti tal-konsumaturi [...]"

- 4 L-Artikolu 7(1) ta' din id-direttiva jipprovdi:

"L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, fl-interessi tal-konsumaturi u l-kompetituri, jeżistu mezzi adegwati u effettivi biex jipprevjenu li jibqgħu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti konkluzi mal-konsumaturi mill-bejjieġha jew fornituri."

Id-dritt Rumien

Il-Liġi Nru 193/2000 dwar il-Klawżoli Ingusti fil-Kuntratti Konklużi Bejn Bejjiegħa jew Fornituri u Konsumaturi

- 5 L-Artikolu 1 tal-Leġea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (il-Liġi Nru 193/2000 dwar il-Klawżoli Ingusti fil-Kuntratti Konklużi Bejn Bejjiegħa jew Fornituri u Konsumaturi), tas-6 ta' Novembru 2000 (ippubblikata mill-ġdid fil-*Monitorul Oficial al României*, Parti I, Nru 543 tat-3 ta' Awwissu 2012), jipprevedi:

“1. Kull kuntratt konkluż bejn bejjiegħ jew fornitur u konsumatur għall-bejgħ ta' oġġetti jew għall-provvista ta' servizzi għandu jkollu klawżoli kuntrattwali ċari, mhux ekwivoċi u li ma jeħtiġux għarfien speċifiku sabiex jinftiehm.

2. Fil-każ ta' dubju dwar l-interpretazzjoni ta' klawżoli kuntrattwali, dawn tal-aħħar għandhom jiġi interpretati favur il-konsumatur.

3. Il-bejjiegħa jew fornituri huma pprojbti milli jinkludu klawżoli ingusti fil-kuntratti konklużi mal-konsumaturi.”

- 6 L-Artikolu 4(1) ta' din il-liġi jipprovdi:

“Klawżola kuntrattwali li ma tkunx giet innegożjata direttament mal-konsumatur hija meqjusa li hija ingusta jekk, ikkunsidrata b'mod iżolat jew flimkien ma' dispozizzjonijiet oħra tal-kuntratt, tohloq, bi ħsara għall-konsumatur jew b'mod kuntrarju għar-rekwiżiti ta' *bona fide*, żbilanċ sinjifikattiv bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet.”

- 7 L-Artikolu 6 tal-imsemmija liġi jistabbilixxi:

“Il-klawżoli ingusti inklużi fil-kuntratt u kkonstatati jew personalment, jew permezz tal-organi legalment awtorizzati, ma għandhomx jipproduċu effetti fil-konfront tal-konsumatur, u l-kuntratt għandu jibqa' fis-seħħ, bil-kunsens ta' dan tal-aħħar, biss jekk dan ikun għadu possibbli wara t-tneħħija tal-imsemmija klawżoli.”

Il-Liġi Nru 134/2010 dwar il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili

- 8 L-Artikolu 431 tal-Leġea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (il-Liġi Nru 134/2010 dwar il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili), tal-1 ta' Lulju 2010 (ippubblikat mill-ġdid fil-*Monitorul Oficial al României*, Parti I, Nru 247 tal-10 ta' April 2015), intitolat “L-effetti tal-awtorità ta' *res judicata*”, jipprevedi:

“1. Hadd ma jista' jiġi mħarrek darbtejn fl-istess kwalità, għall-istess kawża u fir-rigward tal-istess suġġett.

2. Kull waħda mill-partijiet tista' topponi l-awtorità ta' *res judicata* f'kawża oħra, jekk din l-awtorità tkun relatata mar-risoluzzjoni ta' din tal-aħħar.”

Il-kawża prinċipali u d-domanda preliminari

- 9 Fil-25 ta' Lulju 2007, YI, fil-kwalità tiegħu ta' konsumatur, ikkonkluda kuntratt ta' kreditu mal-istituzzjoni ta' kreditu Bancpost S.A. București.
- 10 Fl-10 ta' Mejju 2018, YI, mingħajr ma kien assistit minn avukat, adixxa lill-Judecătoria Sectorului 2 București (il-Qorti tal-Ewwel Istanza tat-2 Distrett ta' Bukarest, ir-Rumanija), qorti tas-sede tal-bejjiegħ jew fornitur, b'rikors (iktar 'il quddiem l-“ewwel proċedura ġudizzjarja”) intiż sabiex tiġi kkonstatata n-natura ingusta ta' ċerti klawżoli li jinsabu f'dan il-kuntratt. Dan ir-rikors, li kien jirrigwarda l-klawżoli tal-imsemmi kuntratt dwar il-kummissjonijiet għall-ġħoti u għall-ġestjoni tas-self, il-possibbiltà unilaterali tal-bejjiegħ jew fornitur li jbidde l-rati tal-interessi kuntrattwali, il-kummissjonijiet u l-ispejjeż l-oħra tas-self kif ukoll il-kummissjoni għal rimbors antiċipat, kien dirett kontra ERB, kumpannija ta' rkupru ta' dejn, li lilha kien ġie ttrasferit id-dejn tal-istess kuntratt.
- 11 Permezz ta' sentenza tas-26 ta' Novembru 2018, li d-data tan-notifika tagħha lill-partijiet ma hijiex magħrufa, din il-qorti ċaħdet l-imsemmi rikors bħala infondat (iktar 'il quddiem l-“ewwel deċiżjoni ġudizzjarja”). Peress li YI ma appellax minn din is-sentenza, din saret definitiva.
- 12 Fl-14 ta' Awwissu 2019, YI, li din id-darba kien irrappreżentat minn avukat, ippreżenta rikors quddiem il-qorti tad-domicilju tiegħu, il-Judecătoria Sighișoara (il-Qorti tal-Ewwel Istanza ta' Sighișoara, ir-Rumanija) (iktar 'il quddiem it-“tieni proċedura ġudizzjarja”). Dan ir-rikors ġie ppreżentat kontra l-istess konvenuta bħal dik inkwistjoni fil-kuntest tal-ewwel proċedura ġudizzjarja u kien jirrigwarda, fil-parti l-kbira, l-istess klawżoli kuntrattwali bħal dawk imsemmija fil-punt 10 tas-sentenza preżenti. B'mod iktar partikolari, kienu inkwistjoni l-klawżoli kuntrattwali li jikkonċernaw il-kummissjonijiet għall-ġħoti u għall-ġestjoni ta' kull xahar tiegħu, kif ukoll dik li tikkonċerna r-rata percentwali annwali ta' hla.
- 13 Permezz ta' sentenza tal-5 ta' Diċembru 2019, din il-qorti laqgħet l-imsemmi rikors.
- 14 ERB appellat minn din is-sentenza quddiem it-Tribunalul Specializat Mureș (il-Qorti Speċjalizzata ta' Mureș, ir-Rumanija), li hija l-qorti tar-rinviju. Permezz ta' sentenza tas-6 ta' April 2021, din il-qorti laqgħet l-ilmenti ta' ERB f'dak li jikkonċerna l-kummissjoni għall-ġestjoni tas-self, filwaqt li kkonfermat in-natura ingusta tal-klawżoli kuntrattwali l-oħra msemmija fil-punt 12 tas-sentenza preżenti.
- 15 Peress li l-imsemmija qorti ma tatx deċiżjoni dwar il-kwistjoni tal-awtorità ta' *res judicata* tal-ewwel deċiżjoni ġudizzjarja, ERB ippreżentat rikors straordinarju għal reviżjoni quddiem l-istess qorti. Dan ir-rikors kien ibbażat fuq motiv ibbażat fuq l-ommissjoni mill-qorti tal-appell li teżamina l-eċċezzjoni proċedurali tal-awtorità ta' *res judicata*, invokata minn ERB.
- 16 Fil-kuntest ta' dan ir-rikors straordinarju, il-qorti tar-rinviju għandha dubbi dwar il-mod kif għandhom jiġu bbilanċjati d-drittijiet tal-konsumatur u l-prinċipju tal-awtorità ta' *res judicata*. Hija tippreċiża li, skont l-informazzjoni li hija għandha, jidher li, fil-kuntest tal-ewwel proċedura ġudizzjarja, YI, li ma ġiex assistit minn avukat, ma kellux l-għarfien xieraq sabiex jinvoka d-drittijiet tiegħu li jirriżultaw mis-sistema ta' protezzjoni tal-konsumaturi. Għal din ir-raġuni, YI ressaq kawża quddiem qorti tas-sede tal-bejjiegħ jew fornitur, filwaqt li seta' jressaq kawża quddiem il-qorti kompetenti tad-domicilju tiegħu stess. Barra minn hekk, il-qorti tar-rinviju tirrileva li l-konsumatur ma pparteċipax fit-trattazzjonijiet quddiem il-Judecătoria Sectorului 2

Bucureşti (il-Qorti tal-Ewwel Istanza tat-Tieni Distrett ta' Bukarest) u li, minn meta ġie assistit minn avukat, in-natura ingusta tal-klawżoli kuntrattwali inkwistjoni ġiet ikkonfermata, fil-parti l-kbira, minn żewġ qراطي distinti.

- 17 F'dawn iċ-ċirkustanzi, it-Tribunalul Specializat Mureş (il-Qorti Speċjalizzata ta' Mureş) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domanda preliminari li ġejja:

“L-Artikolu 7(1) tad-Direttiva [93/13], [moqri] fid-dawl, b'mod partikolari, tat-tlieta u għoxrin premessa tal-preambolu ta' din id-direttiva u tal-prinċipju ta' effettività, għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jeskludux il-possibbiltà għal qorti nazzjonali li teżamina suspetti dwar in-natura ingusta ta' klawżoli kuntrattwali stipulati f'kuntratt konkluż minn bejjiegh jew fornitur ma' konsumatur, anki meta jkunu diġà ġew eżaminati minn qorti nazzjonali oħra fil-kuntest ta' proċedura tal-ewwel istanza fuq talba tal-konsumatur li ma pparteċipax fid-dibattiti u li ma kienx debitament assistit jew irrappreżentat minn avukat, u meta dawn is-suspetti ġew irrifjutati permezz ta' deċiżjoni tal-qorti li ma kinitx ikkontestata mill-konsumatur, u li għalhekk, fid-dritt proċedurali nazzjonali kisbet awtorità ta' *res judicata*, jekk miċ-ċirkustanzi partikolari tat-tilwima jirriżulta b'mod plawżibbli u raġonevoli li dan il-konsumatur ma użax ir-rimedju f'din l-ewwel proċedura minhabba l-għarfien jew l-informazzjoni limitati tiegħu?”

Fuq id-domanda preliminari

Fuq l-ammissibbiltà

- 18 Minn naħa, ERB issostni, fl-osservazzjonijiet bil-miktub tagħha, li la huwa neċessarju u lanqas opportun li ssir domanda preliminari lill-Qorti tal-Ġustizzja, peress li d-domanda tal-qorti tar-rinviju tirrigwarda prinċipalment is-sistema tal-awtorità ta' *res judicata* fid-dritt proċedurali ċivili Rumen u mhux fid-dritt tal-Unjoni.
- 19 Min-naħa l-oħra, mingħajr ma jqajjem espliċitament eċċezzjoni ta' inammissibbiltà, il-Gvern Rumen jirrileva, fl-osservazzjonijiet bil-miktub tiegħu, li mid-deċiżjoni tar-rinviju ma jirriżultax b'mod ċar jekk il-klawżoli kuntrattwali eżaminati fl-ewwel u fit-tieni proċedura ġudizzjarja humiex identiċi. Jekk dawn il-klawżoli jirriżultaw li huma differenti, il-prinċipju tal-awtorità ta' *res judicata* ma japplikax f'dan il-każ.
- 20 Skont ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, hija biss il-qorti nazzjonali li quddiemha titressaq il-kawża u li għandha tassumi r-responsabbiltà għad-deċiżjoni ġudizzjarja li għandha tevalwa, fir-rigward taċ-ċirkustanzi tal-kawża, kemm in-neċessità ta' deċiżjoni preliminari sabiex tkun f'pożizzjoni li tagħti s-sentenza tagħha kif ukoll ir-rilevanza tad-domandi li hija tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja, li jibbenefikaw minn preżunzjoni ta' rilevanza. Għaldaqstant, meta d-domanda magħmula tkun tirrigwarda l-interpretazzjoni jew il-validità ta' regola tad-dritt tal-Unjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja, bħala prinċipju, hija marbuta li tagħti deċiżjoni, hlief jekk ikun jidher b'mod manifest li l-interpretazzjoni mitluba ma għandha l-ebda rabta mar-realtà jew mas-sugġett tal-kawża prinċipali, meta l-problema tkun ta' natura ipotetika jew inkella meta l-Qorti tal-Ġustizzja ma jkollhiex għad-dispożizzjoni tagħha l-punti ta' fatt u ta' liġi meħtieġa sabiex tirrispondi b'mod utli għal din id-domanda (sentenza tas-27 ta' April 2023, AxFin Hungary, C-705/21, EU:C:2023:352, punt 27 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 21 Hija wkoll ġurisprudenza stabbilita li, fil-kuntest tal-proċedura msemija fl-Artikolu 267 TFUE, li hija bbażata fuq separazzjoni ċara tal-funzjonijiet bejn il-qorti nazzjonali u l-Qorti tal-Ġustizzja, hija biss il-qorti nazzjonali li għandha ġurisdizzjoni sabiex tinterpreta u tapplika dispożizzjonijiet tad-dritt nazzjonali, filwaqt li l-Qorti tal-Ġustizzja biss hija awtorizzata tiddeciedi dwar l-interpretazzjoni jew il-validità ta' test tal-Unjoni, abbażi tal-fatti li jkunu indikati lilha mill-qorti nazzjonali (sentenza tas-27 ta' April 2023, AxFin Hungary, C-705/21, EU:C:2023:352, punt 28 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 22 Fir-rigward tal-argumenti ta' ERB, huwa biżżejjed li jiġi osservat li, permezz tad-domanda preliminari tagħha, il-qorti tar-rinviju titlob lill-Qorti tal-Ġustizzja, konformement mar-rekwiżiti stabbiliti mill-ġurisprudenza ċċitata fil-punt 20 tas-sentenza preżenti, li tinterpreta d-Direttiva 93/13 kif ukoll il-prinċipju ta' effettività. Barra minn hekk, mill-informazzjoni li tinsab fid-deċiżjoni tar-rinviju jirriżulta b'mod ċar li din il-kwistjoni ta' interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni hija utli għall-qorti tar-rinviju sabiex tkun tista' tiddetermina jekk huwiex permess, abbażi tad-Direttiva 93/13, li tidderoga, f'ċirkustanzi bħal dawk inkwistjoni fil-kawża prinċipali, mill-prinċipju ta' awtorità ta' *res judicata*.
- 23 Fir-rigward tad-dubbi tal-Gvern Rumun dwar l-applikabbiltà tal-prinċipju ta' awtorità ta' *res judicata* fil-kuntest tal-kawża prinċipali, għandu jiġi osservat li, konformement mal-ġurisprudenza ċċitata fil-punt 21 tas-sentenza preżenti, hija, fl-aħħar mill-aħħar, il-qorti tar-rinviju biss li għandha tevalwa jekk u sa fejn il-klawżoli kuntrattwali eżaminati fil-kuntest tal-ewwel u tat-tieni proċedura ġudizzjarja huma identiċi.
- 24 Peress li l-istħarriġ tal-ammissibbiltà tat-talbiet għal deċiżjoni preliminari huwa limitat għan-nuqqas ta' osservanza manifest tar-rekwiżiti msemija fil-punt 20 tas-sentenza preżenti u peress li mill-proċess għad-dispożizzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja ma jirriżultax b'mod manifest li dawn ir-rekwiżiti ma ġewx osservati fil-każ ineżami, ma jistax jiġi dedott, mill-assenza possibbli ta' identiċità kompleta bejn il-klawżoli kuntrattwali eżaminati fil-kuntest ta' dawn iż-żewġ proċeduri, li t-talba għal deċiżjoni preliminari hija inammissibbli.
- 25 Minn dan isegwi li d-domanda preliminari hija ammissibbli.

Fuq il-mertu

- 26 Skont ġurisprudenza stabbilita, fil-kuntest tal-proċedura ta' kooperazzjoni bejn il-qorti nazzjonali u l-Qorti tal-Ġustizzja stabbilita fl-Artikolu 267 TFUE, hija din tal-aħħar li għandha tagħti lill-qorti nazzjonali risposta utli li tgħinha tiddeciedi t-tilwima li jkollha quddiemha. F'dan il-kuntest, hija l-Qorti tal-Ġustizzja, jekk ikun il-każ, li għandha tifformula mill-ġdid id-domandi li jkunu ġew sottomessi lilha. Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja tista' tieħu inkunsiderazzjoni regoli tad-dritt tal-Unjoni li l-qorti nazzjonali ma tkunx għamlet riferiment għalihom fid-domanda tagħha (sentenza tat-30 ta' Mejju 2024, Raiffeisen Bank, C-176/23, EU:C:2024:443, punt 37 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 27 Hija l-Qorti tal-Ġustizzja li għandha tislet mill-elementi kollha pprovduti mill-qorti tar-rinviju, u b'mod partikolari mill-motivazzjoni tad-deċiżjoni tar-rinviju, il-punti ta' liġi tal-Unjoni li jeħtieġu interpretazzjoni fid-dawl tas-sugġett tat-tilwima fil-kawża prinċipali (sentenza tat-30 ta' Mejju 2024, Raiffeisen Bank, C-176/23, EU:C:2024:443, punt 38 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 28 Fil-każ ineżami, mid-deċiżjoni tar-rinviju jirriżulta li l-qorti tar-rinviju tistaqsi prinċipalment dwar il-konformità tal-iżvolgiment konkret tal-ewwel proċedura ġudizzjarja mad-Direttiva 93/13 u, konsegwentement, tistaqsi jekk, fid-dawl tal-mod kif żvolgiet din il-proċedura tal-aħħar, qorti nazzjonali oħra tistax, minkejja l-awtorità ta' *res judicata* li għandha l-ewwel deċiżjoni ġudizzjarja, teżamina sussegwentement in-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli kuntrattwali li huma s-suġġett ta' din id-deċiżjoni. Fir-rigward ta' din l-ewwel proċedura, il-qorti tar-rinviju tindika b'mod partikolari li l-konsumatur għażel il-forum tal-bejjiegh jew tal-fornitur sabiex jippreżenta r-rikors tiegħu, li ma ġiex assistit minn avukat matul din il-proċedura, li huwa ma jipparteċipax fit-trattazzjonijiet u li ma appellax mill-ewwel deċiżjoni ġudizzjarja fi żmien xieraq.
- 29 Għaldaqstant, għandu jitqies li, permezz tal-unika domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, moqri fid-dawl tal-erba' u għoxrin premessa tagħha, tal-prinċipju ta' effettività u tal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea (iktar 'il quddiem il-“Karta”), għandux jiġi interpretat fis-sens li jobbliga lil qorti nazzjonali teżamina n-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli ta' kuntratt konkluż bejn bejjiegh jew fornitur u konsumatur meta dawn il-klawżoli jkunu diġà ġew eżaminati minn qorti nazzjonali oħra li d-deċiżjoni tagħha jkollha l-awtorità ta' *res judicata* jekk, quddiem din l-ewwel qorti, il-konsumatur ma jkunx ġie assistit minn avukat, ma jkunx jipparteċipa fit-trattazzjonijiet u ma jkunx għamel użu minn rimedju li kien disponibbli għalih minhabba l-għarfien jew l-informazzjoni limitata tiegħu.
- 30 Preliminarjament, għandu jittfakkar li, fid-dawl tan-natura u tal-importanza tal-interess pubbliku li tikkostitwixxi l-protezzjoni tal-konsumaturi, id-Direttiva 93/13 tobbliga lill-Istati Membri, hekk kif jirriżulta mill-Artikolu 7(1) tagħha, moqri flimkien mal-erba' u għoxrin premessa tagħha, jipprevedu mezzi adegwati u effettivi “biex jipprevjenu li jibqgħu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti konklużi mal-konsumaturi mill-bejjiegha jew fornituri” (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 73 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 31 F'dan il-kuntest, għandu jiġi osservat li, konformement mal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, id-dritt tal-Unjoni ma jarmonizzax il-proċeduri applikabbli għall-eżami tan-natura possibbilment ingusta ta' klawżola kuntrattwali, b'tali mod li dawn jaqgħu taht l-ordinament ġuridiku intern tal-Istati Membri, skont il-prinċipju tal-awtonomija proċedurali ta' dawn tal-aħħar, bil-kundizzjoni, madankollu, li dawn josservaw il-prinċipji ta' ekwivalenza u ta' effettività (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 74 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 32 F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà fakkret l-importanza li għandu l-prinċipju tal-awtorità ta' *res judicata*, kemm fl-ordinament ġuridiku tal-Unjoni kif ukoll fl-ordinamenti ġuridiċi nazzjonali. Fil-fatt, sabiex jiġu żgurati kemm l-istabbiltà tad-dritt u tar-relazzjonijiet ġuridiċi kif ukoll l-amministrazzjoni tajba tal-ġustizzja, huwa importanti li deċiżjonijiet ġudizzjarji li jkunu saru definittivi wara li jkunu ġew eżawriti r-rimedji ġudizzjarji disponibbli jew wara l-iskadenza tat-termeni previsti għal dawn ir-rimedji ma jkunux jistgħu jiġu kkontestati iktar (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 37 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 33 Għaldaqstant, id-dritt tal-Unjoni ma jimponi, fil-prinċipju, fuq il-qorti nazzjonali l-obbligu li ma tapplikax ir-regoli proċedurali interni li jagħtu l-awtorità ta' *res judicata* lil deċiżjoni ġudizzjarja, anki jekk dan ikun jippermetti li tiġi rrimedjata sitwazzjoni nazzjonali li tkun inkompatibbli ma'

- dan id-dritt (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 38 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 34 Għal dak li jirrigwarda l-osservanza tar-rekwiżiti li jirriżultaw mill-prinċipji ta' ekwivalenza u ta' effettività, din għandha tiġi analizzata billi jittiehdu inkunsiderazzjoni r-rwol tar-regoli kkonċernati fil-proċedura kollha, l-iżvolġiment tal-imsemmija proċedura u l-partikolaritajiet ta' dawn ir-regoli quddiem id-diversi qradi nazzjonali (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 41 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 35 Għaldaqstant, għalkemm ir-regoli proċedurali interni applikabbli jinkludu l-possibbiltà, taħt ċerti kundizzjonijiet, għall-qorti nazzjonali li tibdel deċiżjoni li jkollha l-awtorità ta' *res judicata* sabiex tirrendi s-sitwazzjoni kompatibbli mad-dritt nazzjonali, din il-possibbiltà għandha tipprevali, konformement mal-prinċipji ta' ekwivalenza u ta' effettività, jekk dawn il-kundizzjonijiet jiġu ssodisfatti, sabiex is-sitwazzjoni inkwistjoni terġa' tiġi konformi mad-dritt tal-Unjoni (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 42 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 36 Fir-rigward, b'mod iktar speċifiku, tar-rekwiżiti li jirriżultaw mill-prinċipju ta' effettività, l-uniku wiehed imsemmi fid-domanda preliminarj, għandu jiġi enfasizzat li l-obbligu għall-Istati Membri li jiżguraw l-effettività tad-drittijiet li l-partijiet fil-kawża jisiltu mid-dritt tal-Unjoni jinvolvi, b'mod partikolari għad-drittijiet li jirriżultaw mid-Direttiva 93/13, rekwiżit ta' protezzjoni ġudizzjarja effettiva, affermat mill-ġdid fl-Artikolu 7(1) ta' din id-direttiva u stabbilit ukoll fl-Artikolu 47 tal-Karta. Dan ir-rekwiżit japplika, b'mod partikolari, għall-modalitajiet proċedurali relatati mal-kawża ġudizzjarja bbażati fuq drittijiet li l-partijiet fil-kawża jisiltu mid-dritt tal-Unjoni (sentenza tad-9 ta' April 2024, Profi Credit Polska (Ftuħ mill-ġdid tal-proċedura magħluqa permezz ta' deċiżjoni definittiva), C-582/21, EU:C:2024:282, punt 76 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 37 Fil-każ ineżami, id-dubbi tal-qorti tar-rinviju jirrigwardaw prinċipalment il-konformità tal-iżvolġiment konkret tal-ewwel proċedura ġudizzjarja mad-Direttiva 93/13 u mhux tal-leġiżlazzjoni nazzjonali rilevanti. Fil-fatt, ebda element li jirriżulta mid-deċiżjoni tar-rinviju ma jindika li l-leġiżlazzjoni nazzjonali applikabbli, dwar il-modalitajiet ta' implimentazzjoni tal-prinċipju tal-awtorità ta' *res judicata* fil-kuntest tar-rikorsi ppreżentati mill-konsumaturi intiżi sabiex tiġi kkonstatata n-natura ingusta tal-klawżoli kuntrattwali, ma hijiex konformi mal-prinċipju ta' effettività, inkwantu tirrendi impossibbli jew eċċessivament diffiċli l-applikazzjoni tal-protezzjoni li d-Direttiva 93/13 hija intiża li tagħti lill-konsumaturi jew li tippregudika, għal raġuni oħra, l-effett utli tad-Direttiva 93/13, aspett li madankollu għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju.
- 38 F'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li l-obbligu tal-qorti nazzjonali li twettaq eżami *ex officio* tan-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli kuntrattwali huwa ġġustifikat min-natura u mill-importanza tal-interess pubbliku li fuqu hija bbażata l-protezzjoni li d-Direttiva 93/13 tagħti lill-konsumaturi b'tali mod li s'tharriġ effikaċi tan-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli kuntrattwali, kif meħtieġ mid-Direttiva 93/13, ma jistax jiġi ggarantit jekk l-awtorità ta' *res judicata* tintrabat mad-deċiżjonijiet ġudizzjarji li ma jistabbilixxux tali s'tharriġ (sentenza tas-17 ta' Mejju 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, punt 50).

- 39 Min-naħa l-oħra, għandu jitqies li din il-protezzjoni tkun żgurata jekk, fil-kawża prinċipali, il-qorti tar-rinviju tasal għall-konstatazzjoni li, matul l-ewwel proċedura ġudizzjarja, il-qorti kompetenti tkun wettqet l-istħarriġ tan-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli tal-kuntratt ikkonċernat u li dan l-eżami, motivat tal-inqas fil-qosor, ma jkun wera l-eżistenza ta' ebda klawżola ingusta u li l-konsumatur ikun ġie debitament informat li, fl-assenza ta' appell fit-terminu stabbilit mid-dritt nazzjonali, ikun prekluz milli jinvoka sussegwentement in-natura possibbilment ingusta ta' dawn il-klawżoli (ara, b'analogija, is-sentenza tas-17 ta' Mejju 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, punt 51).
- 40 Fil-fatt, l-eżitu sfavorevoli ta' s'tħarriġ effettiv tan-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli kuntrattwali ma jistax, waħdu, jikkostitwixxi element li jista' jikkontesta l-prinċipju tal-awtorità ta' *res judicata*.
- 41 Bl-istess mod, iċ-ċirkustanzi msemmija fil-punt 28 tas-sentenza preżenti ma jimplikawx neċessarjament li l-ewwel proċedura ġudizzjarja ma kinitx f'pożizzjoni li tiggarrantixxi s'tħarriġ adegwat tal-klawżoli kuntrattwali allegatament ingusti u li tiżgura, konsegwentement, protezzjoni ġudizzjarja effettiva lill-konsumatur, iggarantita mill-Artikolu 47 tal-Karta, aspett li madankollu għandu jiġi mistħarreg mill-qorti tar-rinviju. B'mod partikolari, din il-qorti għandha tivverifika li l-ewwel deċiżjoni ġudizzjarja giet debitament innotifikata lill-konsumatur bl-indikazzjoni tar-rimedji ġudizzjarji li huwa kellu u li ma kinux jeżistu raġunijiet partikolari oħra marbuta mal-iżvolgiment ta' din il-proċedura, bħall-assenza ta' motivazzjoni tal-imsemmija deċiżjoni, li setgħu jipprekludu jew jiddisswadu lill-konsumatur milli jeżerċita b'mod effettiv id-drittijiet proċedurali tiegħu.
- 42 Fid-dawl ta' dak kollu li ntqal, ir-risposta għad-domanda magħmula għandha tkun li l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, moqri fid-dawl tal-erba' u għoxrin premessa tagħha, tal-prinċipju ta' effettività u tal-Artikolu 47 tal-Karta, għandu jiġi interpretat fis-sens li ma jobbligax lil qorti nazzjonali teżamina n-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli ta' kuntratt konkluz bejn bejjiegh jew fornitur u konsumatur, meta dawn il-klawżoli jkun digà ġew eżaminati minn qorti nazzjonali oħra li d-deċiżjoni tagħha jkollha l-awtorità ta' *res judicata*, inkluż jekk, quddiem din l-ewwel qorti, il-konsumatur ma kienx assistit minn avukat, ma pparteċipax fit-trattazzjonijiet u ma għamilx użu minn rimedju li kien disponibbli għalih, sakemm din id-deċiżjoni tkun giet debitament innotifikata lill-konsumatur bl-indikazzjoni tar-rimedji ġudizzjarji li huwa kellu u li ma jeżistux raġunijiet partikolari oħra marbuta mal-iżvolgiment ta' din il-proċedura, bħall-assenza ta' motivazzjoni tal-imsemmija deċiżjoni, li setgħu jipprekludu jew jiddisswadu lill-konsumatur milli jeżerċita b'mod effettiv id-drittijiet proċedurali tiegħu.

Fuq l-ispejjeż

- 43 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija dik il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jiġihallu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tmien Awla) taqta' u tiddeċiedi:

L-Artikolu 7(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur, moqri fid-dawl tal-erba' u għoxrin premessa tagħha,

tal-prinċipju ta' effettività u tal-Artikolu 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea,

għandu jiġi interpretat fis-sens li:

ma jobbligax lil qorti nazzjonali teżamina n-natura possibbilment ingusta tal-klawżoli ta' kuntratt konkluz bejn bejjiegh jew fornitur u konsumatur, meta dawn il-klawżoli jkunu diġà ġew eżaminati minn qorti nazzjonali oħra li d-deċiżjoni tagħha jkollha l-awtorità ta' *res judicata*, inkluż jekk, quddiem din l-ewwel qorti, il-konsumatur ma kienx assistit minn avukat, ma pparteċipax fit-trattazzjonijiet u ma għamilx użu minn rimedju li kien disponibbli għalih, sakemm din id-deċiżjoni tkun giet debitament innotifikata lill-konsumatur bl-indikazzjoni tar-rimedji ġudizzjarji li huwa kellu u li ma jeżistux raġunijiet partikolari oħra marbuta mal-iżvolġiment ta' din il-proċedura, bħall-assenza ta' motivazzjoni tal-imsemmija deċiżjoni, li setgħu jipprekludu jew jiddisswadu lill-konsumatur milli jeżerċita b'mod effettiv id-drittijiet proċedurali tiegħu.

Firem